

DELEGATURA UOKiK w KATOWICACH

Katowice, dnia 28.04.2008r.

RKT-411-08/07/MI

DECYZJA Nr RKT – 10/2008

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331; Dz.U. Nr 99, poz. 660 i Dz.U. Nr 171, poz. 1206) oraz § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 134, poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego z urzędu przeciwko Rejonowemu Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji w Tychach SA, 43-100 Tychy, ul. Sadowa 4,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. Na podstawie art. 10 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,

1. **uznaje się za ograniczającą konkurencję** i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktykę Rejonowego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Tychach SA polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę obejmującym obszar gmin Tychy, Brzeszcze, Łędziny, Czechowice – Dziedzice, Bojszowy, Orzesze, Łaziska Górne, Kobiór, Bieruń, Wyry oraz na lokalnym rynku odprowadzania ścieków obejmującym obszar gmin Tychy, Brzeszcze, Łędziny, Czechowice – Dziedzice w drodze uzależniania wznowienia świadczenia usług dostarczania wody i odprowadzania ścieków na rzecz odbiorcy usług – w przypadku, gdy dochodzi do ich wstrzymania na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. Dz.U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.) – od opłacenia przez odbiorcę kosztów związanych z odcięciem i ponownym uruchomieniem dostawy wody lub odprowadzania ścieków **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania;**
2. **uznaje się za ograniczającą konkurencję** i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktykę Rejonowego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Tychach SA polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę obejmującym obszar gmin Tychy, Brzeszcze, Łędziny, Czechowice – Dziedzice, Bojszowy, Orzesze, Łaziska Górne, Kobiór, Bieruń, Wyry oraz na lokalnym rynku odprowadzania ścieków obejmującym obszar gmin Tychy, Brzeszcze, Łędziny, Czechowice – Dziedzice w drodze narzucania odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących ww. przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez posługiwanie się w ich treści postanowieniami przewidującymi, że w razie dokonania przez odbiorcę bez uzgodnienia z przedsiębiorstwem zmian w instalacji wodociągowej lub kanalizacyjnej, zaboru wodomierza, zerwania plomby legalizacyjnej lub plomby przedsiębiorstwa bądź też zainstalowania na instalacji wewnętrznej urządzeń mających negatywny wpływ na funkcjonowanie urządzeń przedsiębiorstwa – przedsiębiorstwo ma prawo do ustalenia ilości pobranej wody odpowiednio do ilości, jaka mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza głównego **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

- II. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 1) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **nakłada się** na Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Tychach SA **karę pieniężną** w wysokości 100 000 PLN (słownie złotych: sto tysięcy), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.
- III. Na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 80 tej ustawy postanawia się obciążyć Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Tychach SA kosztami przeprowadzonego postępowania antymonopolowego i zobowiązać ww. przedsiębiorcę do zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty 72 PLN (słownie złotych: siedemdziesiąt dwa).

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej „organem antymonopolowym”) zostało przeprowadzone z urzędu pod sygn. akt RKT-400-17/07/MI postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku z działalnością Rejonowego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Tychach SA (zwanego dalej „RPWiK Tychy” lub „Spółką”) nastąpiło naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (zwanej dalej również „ustawą antymonopolową”) uzasadniające wszczęcie postępowania antymonopolowego. W toku przedmiotowego postępowania wyjaśniającego zbadano pod kątem naruszenia przepisów ww. ustawy warunki umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawieranych przez RPWiK Tychy zarówno z konsumentami, jak i z odbiorcami instytucjonalnymi, w oparciu o wykorzystywane w obrocie wzorce umowne. Ponieważ analiza treści zgromadzonych informacji i dokumentów dała podstawy do przyjęcia, iż mogło dojść do naruszenia przez RPWiK Tychy przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w dniu 08.10.2007r. Postanowieniem Nr 1 wszczęte zostało w tej sprawie z urzędu postępowanie antymonopolowe (dowód: karty nr 1-1 verte). Spółce postawiony został zarzut nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym polegającego na uzależnianiu wznowienia świadczenia usług dostarczania wody i odprowadzania ścieków na rzecz odbiorcy usług – w przypadku, gdy dochodzi do ich wstrzymania na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. Dz.U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.) – od opłacenia przez odbiorcę kosztów związanych z odcięciem i ponownym uruchomieniem dostawy wody lub odprowadzania ścieków, co może stanowić naruszenie art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Jednocześnie, Postanowieniem Nr 2 z dnia 08.10.2007r. organ antymonopolowy zaliczył w poczet dowodów w przedmiotowym postępowaniu dokumenty uzyskane w toku przeprowadzonego w sprawie działalności RPWiK Tychy postępowania wyjaśniającego (sygn. akt RKT-400-17/07/MI) (dowód: karty nr 4-249 verte).

W toku postępowania antymonopolowego wszczętego pod ww. zarzutem organ antymonopolowy dokonał dalszych ustaleń, w oparciu o które uznał, że zachodzi konieczność rozszerzenia tego postępowania w zakresie przedmiotowym, co nastąpiło na mocy Postanowienia Nr 3 z dnia 04.12.2007r. (dowód: karty nr 340-340 verte). Spółce postawiono dodatkowo zarzut naruszenia art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wyrażającego się w nadużywaniu pozycji dominującej na rynku właściwym w drodze narzucania odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez posługiwanie się w ich treści postanowieniami przewidującymi, że w razie dokonania przez odbiorcę, bez uzgodnienia z przedsiębiorstwem, zmian w instalacji wodociągowej lub kanalizacyjnej, zaboru wodomierza, zerwania plomb legalizacyjnej lub plomb przedsiębiorstwa bądź też zainstalowania na instalacji wewnętrznej urządzeń mających negatywny wpływ na funkcjonowanie urządzeń przedsiębiorstwa – przedsiębiorstwo ma prawo do ustalenia

ilości pobranej wody odpowiednio do ilości, jaka mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza głównego.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu i rozszerzeniu postępowania antymonopolowego RPWiK Tychy podniosło, co następuje.

Odnośnie pierwszego postawionego w niniejszej sprawie zarzutu Spółka wskazała, iż Koszty związane z odcięciem przyłącza wodociągowego bądź kanalizacyjnego i ich ponownym uruchomieniem są elementem składowym całego procesu wstrzymania świadczenia usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków realizowanego przez RPWiK Tychy na rzecz Odbiorcy. Proces ten jest uruchamiany tylko i wyłącznie z winy Odbiorcy (art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków) w zdecydowanej większości przypadków w wyniku braku płatności za zrealizowane przez Przedsiębiorstwo świadczenia. Wobec faktu, że przyczyna poniesienia kosztów odcięcia przez Przedsiębiorstwo leży po stronie Odbiorcy to zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego (art. 471 K.c.) zostaje on nimi obciążony. Z kolei, zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy [o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków], „realizację budowy przyłączy do sieci oraz studni wodomierzowej lub udostępnienie pomieszczenia przewidzianego do lokalizacji wodomierza głównego i urządzenia pomiarowego zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie nieruchomości do sieci”. Tak więc koszty przyłączenia do sieci (również po odcięciu) obciążają Odbiorcę. Ponadto zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy, przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne jest obowiązane do zawarcia umowy o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków z osobą, której nieruchomość została przyłączona do sieci, i która wystąpiła z pisemnym wnioskiem o zawarcie umowy. W ocenie Spółki, w świetle przedstawionych wyjaśnień wydaje się być oczywistym założenie, iż kwestia dostarczania wody jest uzależniona od przyłączenia nieruchomości Odbiorcy do sieci, w tym również od poniesienia kosztów z tym związanych. Stąd też, przedmiotowy koszt przyłączenia spełnia (...) to kryterium (dowód: karty nr 250-251).

Jednocześnie RPWiK Tychy wskazała, iż pragnie wyraźnie zaznaczyć, że Odbiorca przez cały czas odcięcia dostawy wody poprzez jego przyłączy posiada nieodpłatny i nieograniczony dostęp do wody w zastępczym źródle, wskazanym przez Dostawcę, w ilości zależnej od uznania Odbiorcy. Tak więc, podstawą formalnoprawną żądania uiszczenia kosztów wznowienia dostawy wody bądź odprowadzania ścieków przed wznowieniem dostawy wody jest art. 6 ust. 2 ustawy [o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków]. Przyczyną wprowadzenia takiego zapisu do umowy był przede wszystkim fakt, iż prawie wszystkie przypadki odcięć dostawy wody następują z uwagi na nieregulowanie należności przez Odbiorcę, a więc dotyczą osób, ze strony których uregulowanie zobowiązań jest realnie zagrożone. W efekcie końcowym polityka Spółki powoduje, iż nie powstają zbędne obciążenia podnoszące koszty świadczonych usług dla wszystkich Odbiorców obsługiwanych przez przedsiębiorstwo (dowód: karta nr 251).

W odniesieniu do drugiego zarzutu nadużywania pozycji dominującej RPWiK Tychy wskazało, że postępowanie się w treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zakwestionowanym w ramach tego zarzutu postanowieniem umownym jest uwarunkowane – ze strony faktycznej – ewentualnym bezprawnym działaniem Odbiorcy i koniecznością – z uwagi na brak rzeczywistych wskazań wodomierza głównego – (...) szacunkowego ustalenia ilości pobranej przez Odbiorcę wody. Ponadto zapis ten – z uwagi na określoną w nim bezprawność działania Odbiorcy – jest zapisem o charakterze sankcyjnym (kara umowna), mającym na celu wyeliminowanie wyżej opisanych bezprawnych działań Odbiorców. Z całą pewnością nie jest to zapis, którego ewentualna realizacja miałaby prowadzić do powstania po stronie Przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego nieuzasadnionych korzyści. Ze strony prawnej należy podkreślić, iż obowiązujące przepisy w zakresie zaopatrzenia w wodę, nie regulują zasad rozliczeń między stronami w sytuacji opisanej w dyspozycji cytowanego wyżej zapisu umownego, tak więc, jedyną możliwością jest umowne uregulowanie powyższej kwestii pomiędzy stronami (dowód: karta nr 345).

W toku postępowania Spółka wskazała także, że w okresie posługiwania się w obrocie zakwestionowanym w pkt I.2. niniejszej decyzji postanowieniem, nie skorzystała z możliwości ustalenia należności za pobraną wodę według ilości, jaka mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza (dowód: karta nr 253).

Pismem z dnia 07.03.2008r. RPWiK Tychy zostało zawiadomione o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w prowadzonym postępowaniu antymonopolowym (dowód: karty nr 385-385 verte), a w dniu 13.03.2008r. pełnomocnik strony zapoznał się z aktami niniejszej sprawy (dowód: karta nr 386).

W piśmie z dnia 20.03.2008r. (doręczonym w dniu 25.03.2008r.) RPWiK Tychy, w związku z zapoznaniem się z zebrany w aktach sprawy materiałem, przedstawiło dodatkowe wyjaśnienia odnośnie postawionych mu przez organ antymonopolowy zarzutów.

Spółka ponownie wskazała, iż nie może zgodzić się zarzutem nadużywania pozycji dominującej postawionym w Postanowieniu Nr 1 z dnia 08.10.2007r. W uzupełnieniu wyjaśnień przedstawionych w odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania antymonopolowego (dowód: karty nr 250-251) oraz w toku postępowania wyjaśniającego sygn. akt RKT-400-17/07/MI (pismo z dnia 30.05.2007r., dowód: karty nr 215-218) Spółka wskazała również, iż *Koszty związane z odcięciem dostaw wody i odbioru ścieków oraz ich ponownym uruchomieniem nie były i nie są uwzględniane w kalkulacji cen i stawek opłat zawartych w taryfie za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków. Koszty te wliczane są do kosztów świadczenia usług dodatkowych* (dowód: karty nr 392-393).

W piśmie z dnia 20.03.2008r. RPWiK Tychy potwierdziło również, iż nie zgadza się z zarzutem naruszenia art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Spółka (oprócz przywołanych powyżej argumentów przedstawionych organowi antymonopolowemu na wcześniejszym etapie postępowania), wyraziła również stanowisko, iż nie można mówić o uciążliwości zapisu regulującego sposób ustalenia ilości pobranej wody w przypadku stwierdzenia zawinionej przez odbiorcę zerwania plomb wodomierza, jego osłon, uszkodzenia wodomierza lub jego zabór w sytuacji, gdy brak wiarygodnego urządzenia pomiarowego (a sytuacja taka powstaje w chwili zerwania plomb, osłon wodomierza, jego uszkodzenia albo zaboru) uniemożliwia ściśle określenie ilości pobranej wody (gdyż to właśnie temu celowi służy wodomierz i towarzyszące mu zabezpieczenia) (dowód: karty nr 393-394).

RPWiK Tychy przedstawiło również wyjaśnienia, w których kwestionuje, jakoby warunek umowny przewidujący możliwość ustalenia należności za pobraną wodę odpowiednio do ilości, jaka mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego z dniem od ostatniego odczytu wodomierza, był odbiorcom usług narzucany. Spółka podkreśliła, iż (...) *w przypadku zwrotnego odesłania projektu umowy bez zaakceptowania jej przez odbiorcę lub w przypadku przesłania uwag, czy też sugestii co do zmiany jej postanowień, propozycje są rozpatrywane, a następnie wyjaśniane i negocjowane z odbiorcą usług. Konsekwencją dokonanych między stronami ustaleń jest podpisanie umowy w kształcie uzgodnionym, przez obydwie strony umowy, uwzględniającym interesy każdej z nich.* Na potwierdzenie powyższego RPWiK Tychy przedstawiło również dokumentację [...] spraw dotyczących zgłoszonych przez odbiorców uwag do projektów umów oraz prowadzonych między stronami negocjacji dotyczących treści umowy (dowód: karty nr 396-432). Wskazało ponadto, iż *Ogólnie mała liczba umów zawierających odmienności od proponowanego odbiorcom wzoru wynika z bierności po stronie kontrahentów, którzy rzadko korzystają z przysługujących im uprawnień dotyczących zmiany zapisów umowy – a nie z próby narzucenia przez spółkę postanowień umownych* (dowód: karta nr 394).

RPWiK Tychy wskazało także, iż *Istotą zarzutu stosowania praktyki ograniczającej konkurencję polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku właściwym poprzez narzucanie uciążliwych warunków umów przynoszących nieuzasadnione korzyści (...) jest czynne zachowanie się na rynku dominanta polegające na narzucaniu warunków umownego o charakterze uciążliwym i przynoszącym nieuzasadnione korzyści. (...) narzucanie oznacza działanie polegające*

na zmuszeniu kogoś do przyjęcia, zaakceptowania określonego warunku umownego. Narzucanie ma zatem miejsce wyłącznie wtedy, gdy (...) narzucający wywiera nacisk w celu zmuszenia kogoś do przyjęcia warunku umownego, wbrew jego woli. W ocenie Spółki Nie można mówić o narzucaniu warunku umownego w sytuacji, gdy odpowiada on woli drugiej strony lub gdy jest on tej stronie obojętny (dowód: karta nr 394). W związku z powyższym Nieuprawnione jest przyjęcie, iż RPWiK w Tychach SA posługując się wzorcem umownym zawierającym określone warunki automatycznie je narzuca. Samo posługiwanie się wzorcem nie oznacza jeszcze, że wszystkie zawarte w nim klauzule zostają za każdym razem przeniesione do konkretnej umowy, a także że kontrahent nie ma na to wpływu. O tym, że możliwe jest, że zawierane umowy mogą mieć inną treść niż wynikająca z używanego wzorca, jak również, że przeniesienie klauzuli z wzorca do umowy może być rezultatem równoprawnych negocjacji, świadczy treść art. 385¹ k.c. oraz przedstawiony w niniejszym piśmie materiał (dowód: karta nr 395).

Spółka podniosła, iż z zebranego w sprawie materiału nie wynika, aby którykolwiek z zakwestionowanych przez organ antymonopolowy warunków był przeciwny woli któregoś z odbiorców, z którymi RPWiK w Tychach SA zawarło umowę lub też innego podmiotu, który z tego powodu umowy nie zawarł, zaś z przedstawionych przez Spółkę w załączeniu do pisma złożonego w dniu 25.03.2008r. dokumentów wynika jednoznacznie, iż przedstawione odbiorcom wzorce umowne stanowią bazę do ustalenia przez strony zmian w treści umów – w sytuacji zgłoszenia uwag przez odbiorcę (dowód: karta nr 395).

Ponadto Spółka podniosła, że przeprowadzone postępowanie antymonopolowe wykazało, iż nie uzyskała ona żadnych korzyści w związku z zakwestionowanymi w niniejszym postępowaniu zapisami umownymi, tak więc również ta przesłanka naruszenia art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie została spełniona. Żaden z odbiorców nie został obciążony należnością za wodę ustaloną według ilości, jaka mogła płynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego z dniem od ostatniego odczytu wodomierza w sytuacji dokonania bez uzgodnienia z przedsiębiorstwem zmian w instalacji wodociągowej lub kanalizacyjnej, zaboru wodomierza, zerwania plomb legalizacyjnej lub plombi przedsiębiorstwa bądź też zainstalowania na instalacji wewnętrznej urządzeń mających negatywny wpływ na funkcjonowanie urządzeń przedsiębiorstwa. Także opłaty uiszczane przez odbiorców w sytuacji odcięcia przyłącza na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków stanowią jedynie zwrot kosztów ponoszonych przez przedsiębiorstwo w związku z odcięciem, a w efekcie przywróceniem dostawy wody, a ponadto nie są ujmowane w ramach kalkulacji opłat taryfowych (dowód: karta nr 395).

Organ antymonopolowy ustalił następujący stan faktyczny

Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Tychach SA jest przedsiębiorstwem wodociągowo – kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 4) ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (zwanej dalej „ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę”). Spółka została wpisana do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Katowicach pod Numerem KRS: 0000219629. Zgodnie z wpisem, przedmiotem jego działalności jest między innymi działalność usługowa w zakresie rozprowadzania wody i odprowadzanie ścieków (dowód: karty nr 13-16 verte). RPWiK Tychy prowadzi działalność w zakresie dostawy wody i odbioru ścieków na terenie 4 gmin (Tychy, Brzeszcze, Łędziny, Czechowice – Dziedzice) oraz wyłącznie w zakresie zaopatrzenia w wodę na terenie 6 gmin (Bojszowy, Orzesze, Łaziska Górne, Kobiór, Bieruń, Wyry). Podstawę prawną jej działania na ww. obszarze stanowią decyzje udzielające zezwoleń na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wydane przez wójtów, burmistrzów lub prezydentów ww. miast i gmin na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę (karty nr 9-9 verte, 83-114 verte).

W ramach prowadzonej działalności RPWiK Tychy – stosownie do art. 6 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę – zawiera z odbiorcami usług pisemne umowy, na podstawie których odbywa się dostarczanie wody lub odprowadzanie ścieków. Przy zawieraniu ww. umów Spółka posługuje się opracowywanymi przez siebie wzorcami umownymi. W powyższym zakresie ustalono, że w okresie od dnia 24.07.2003r. do dnia 05.12.2005r. Spółka stosowała w obrocie gospodarczym następujące wzorce umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków wprowadzone w życie na mocy Zarządzenia Zarządcy Komisarycznego RPWiK Tychy Nr 29/2003 z dnia 24.07.2003r. (karty nr 73-79):

- wzorzec *Umowy Nr ... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* stosowany w przypadku, gdy przyłączy wodociągowe i kanalizacyjne jest w eksploatacji przedsiębiorstwa (dowód: karty nr 74-76, 279-281);
- wzorzec *Umowy Nr ...o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* stosowany w przypadku, gdy przyłączy wodociągowe i kanalizacyjne jest w eksploatacji odbiorcy usług (dowód: karty nr 77-79, 282-284).

Jak poinformowała Spółka wzorce powyższe znajdowały zastosowanie przy zawieraniu umów zarówno z konsumentami, jak i odbiorcami instytucjonalnymi (dowód: karta nr 253), a na potwierdzenie, że były one faktycznie stosowane w obrocie zgromadzone zostały przykładowe, nadal obowiązujące umowy zawarte z ich wykorzystaniem tj.:

- *Umowa Nr 122/21/P/2144 o zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków* zawarta w dniu 08.09.2004r. (dowód: karty nr 285-290);
- *Umowa Nr 753/45/P/7077 o zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków* zawarta w dniu 17.10.2005r. (dowód: karty nr 291-295);
- *Umowa nr 715/33/I o zaopatrzenie w wodę* zawarta w dniu 28.10.2003r. (dowód: karty nr 348-349).

Ustalono, że w treści przedmiotowych umów zawarte są następujące postanowienia umowne:

- § 9 ust. 5 umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków oraz § 7 ust. 5 umów o zaopatrzenie w wodę stanowi, że *W razie dokonania przez Odbiorcę bez uzgodnienia z Przedsiębiorstwem zmian w instalacji wodociągowej lub kanalizacyjnej, zaboru wodomierza, zerwania plomb legalizacyjnej lub plomb Przedsiębiorstwa bądź też zainstalowania na instalacji wewnętrznej urządzeń mających negatywny wpływ na funkcjonowanie urządzeń Przedsiębiorstwa – Przedsiębiorstwo ma prawo do ustalenia ilości pobranej wody odpowiednio do ilości, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza głównego.*
- § 13 ust. 4 umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków oraz § 11 ust. 6 umów o zaopatrzenie w wodę stanowi, że w przypadkach przewidzianych ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków Przedsiębiorstwo może odciąć wodę lub zamknąć przyłączy kanalizacyjne¹. Stosownie natomiast – odpowiednio do – § 13 ust. 6 i § 11 ust. 8 ww. umów, ponowne uruchomienie dostawy wody lub odprowadzania ścieków nastąpi po ustaniu przyczyn zamknięcia przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego w terminie 3 dni roboczych o udokumentowania przez Odbiorcę uiszczenia należnych kwot wraz z ustawowymi odsetkami za zwłokę, opłaceniu kosztów poniesionych przez Przedsiębiorstwo, związanych z zamknięciem i otwarciem przyłącza wodociągowego – kanalizacyjnego.

W dniu 05.12.2005r. wzorce, o których mowa powyżej zostały wycofane z obrotu. Ustalono, że od tej daty Spółka przy zawieraniu umów z odbiorcami usług posługiwała się:

¹ Chodzi tutaj o uprawnienie przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego wynikające z art. 8 ust. 1 pkt 1) – 4) ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

- wzorcami umów o zaopatrzenie w wodę i/lub odprowadzanie ścieków dla odbiorców indywidualnych (konsumentów) oznaczonych symbolami: I/I; II/I; III/I; IV/I; V/I; VI/I i VII/I (dowód: karty nr 17-31 verte);
- wzorcami umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków dla odbiorców przemysłowych oznaczonych symbolami: I/P; II/P; III/P; IV/P i V/P (dowód: karty nr 46-58)

Na potwierdzenie, iż ww. wzorce faktycznie znajdowały zastosowanie w obrocie zgromadzone zostały przykładowe umowy zawarte z ich wykorzystaniem zarówno z konsumentami (dowód: karty nr 32-42, 44-45), jak i w obrocie pozakonsumentckim (dowód: karty nr 59-72).

Ustalono, że w treści umów zawieranych przez RPWiK Tychy w oparciu o wzorce obowiązujące od dnia 05.12.2005r. brak jest postanowień przewidujących możliwość ustalenia należności za pobraną wodę według ilości, jaka mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego z dniem od ostatniego odczytu wodomierza w przypadku dokonania przez odbiorcę, bez uzgodnienia z przedsiębiorstwem zmian w instalacji wodociągowej lub kanalizacyjnej, zaboru wodomierza, zerwania plomby legalizacyjnej lub plomby przedsiębiorstwa bądź też zainstalowania na instalacji wewnętrznej urządzeń mających negatywny wpływ na funkcjonowanie urządzeń przedsiębiorstwa. W umowach zawieranych po ww. dacie nadal zamieszczone jest natomiast postanowienie będące przedmiotem pierwszego postawionego w niniejszej sprawie zarzutu, zgodnie z którym wznowienie świadczenia usług dostawy wody i odprowadzania ścieków uzależnione jest od pokrycia przez odbiorcę kosztów związanych z odcięciem i ponownym uruchomieniem ww. usług (dowód: karty nr 33 verte, 35 verte, 37, 39 verte, 41 verte, 60 verte, 63, 65, 67 verte, 70). Postanowień powyższych nie zawierają jedynie umowy zawierane z osobami korzystającymi z lokali w budynkach wielolokalowych.

Jak ustalono w toku przeprowadzonego postępowania antymonopolowego, w dniu 17.04.2007r., na mocy Zarządzenia Nr 30/2007 Prezesa Zarządu RPWiK Tychy z dnia 17.04.2007r. nastąpiła kolejna zmiana obowiązujących w obrocie gospodarczym wzorców umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków (dowód: karta nr 356). Wprowadzone po tej dacie wzorce (dowód: karty nr 357-379 verte) są aktualnie wykorzystywane przez Spółkę w obrocie gospodarczym, a na potwierdzenie, że faktycznie znajdują one zastosowanie przy zawieraniu umów z odbiorcami usług, zgromadzone zostały przykładowe umowy zawarte z ich wykorzystaniem (dowód: karty nr 256-278). Ustalono, że do treści ww. umów wprowadzone zostały określone zmiany, jednakże w zakresie niezwiązanym z postawionymi w przedmiotowym postępowaniu zarzutami. Umowy nadal przewidują, że po odcięciu dostawy wody lub zamknięciu przyłącza kanalizacyjnego na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, wznowienie świadczenia usług uzależnione jest między innymi od pokrycia przez odbiorcę kosztów z tytułu odcięcia i ponownego uruchomienia usług (dowód: karty nr 257, 259, 261, 263, 269, 271, 273, 275, 277 verte). Ponadto w umowach brak jest postanowienia zakwestionowanego przez organ antymonopolowy w pkt I.2. niniejszej Decyzji, przewidującego, że w określonych przypadkach, Spółka ma prawo ustalić należność za pobrane usługi według ilości wody, jaka mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego z dniem od ostatniego odczytu wodomierza.

W toku postępowania RPWiK Tychy oświadczyło, iż ogólna liczba umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, jakie Spółka posiada zawarte z odbiorcami usług wynosi około [...] (dowód: karta nr 337). W piśmie z dnia 06.11.2007r. Spółka poinformowała, że według stanu na luty 2007 r.:

- z wykorzystaniem wzorców umownych, jakie stosowane były w obrocie w okresie od dnia 24.07.2003r. do dnia 05.12.2005r. Spółka posiadała zawartych [...] umów,
- w oparciu o wzorce umowne stosowane w okresie od 05.12.2005r. Spółka posiadała zawarte [...] umowy.

Jak ustalono pozostałe umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków (w liczbie około [...]) zawarte zostały w oparciu o wzorce umowne, które znajdowały się w obrocie przed dniem 24.07.2003r. (dowód: karta nr 337), z czego:

- [...] umów to umowy zawarte z wykorzystaniem wzorców, jakimi Spółka posługiwała się w okresie od marca 2002 r. do 24.07.2003r.;
- [...] umowy to umowy zawarte z wykorzystaniem wzorców, jakimi Spółka posługiwała się w okresie od 1994 r. do lutego 2002 r.;
- [...] umowy to umowy zawarte z wykorzystaniem wzorców, jakimi Spółka posługiwała się w okresie od 1989 r. do grudnia 1993 r.

Organ antymonopolowy ustalił, że w umowach o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, jakie RPWiK Tychy zawarło z wykorzystaniem wzorców, które obowiązywały w okresie od marca 2002 r. do 24.07.2003r. (dowód: karty nr 298-299, 350-351) zawarte jest postanowienie, zgodnie z którym *W razie dokonania przez Odbiorcę bez uzgodnienia z Dostawcą zmian w instalacji wodociągowej, zaborze wodomierza, zerwania plomb legalizacyjnej lub plomb Dostawcy oraz zainstalowania na instalacji wewnętrznej urządzeń mających negatywny wpływ na funkcjonowanie urządzeń Dostawcy – Dostawca ma prawo do ustalenia ilości pobranej wody odpowiednio do ilości, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego z dniem od ostatniego odczytu wodomierza (§ 10 ust. 4 ww. umów).*

Postanowienie o analogicznej treści zawierają również umowy zawarte na podstawie wzorców, które wykorzystywane były w obrocie w okresie od 1994r. do lutego 2002r. (dowód: karty nr 352-353 verte). § 12 ust. 3 ww. umów stanowi, że *Odbiorca zobowiązany jest do natychmiastowego powiadomienia Dostawcy o zerwaniu plomb legalizacyjnej, plomb RPWiK, jego osłon, uszkodzenia wodomierza, jego przemieszczeniu i zaborze. W przypadku zaboru wodomierza lub wykazania, że ww. uszkodzenia zawinione zostały przez Odbiorcę, ilość pobranej wody ustala się odpowiednio do ilości, która mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego z dniem od ostatniego odczytu wodomierza. Stosownie do § 12 ust. 4 przedmiotowych umów dostawca ma prawo do ustalania wysokości opłat w powyższy sposób również *W razie dokonywania przez Odbiorcę bez uzgodnienia z Dostawcą zmian w instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej oraz zainstalowania na instalacji wewnętrznej urządzeń mających negatywny wpływ na funkcjonowanie urządzeń Dostawcy.**

W toku przeprowadzonego postępowania antymonopolowego RPWiK Tychy wskazało, że procedura postępowania przy odcięciach dostawy wody lub zamknięciach przyłączy kanalizacyjnych, dokonywanych na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, przedstawia się w Spółce następująco (dowód: karty nr 251-252):

- W przypadku, gdy odbiorca zwleka z uiszczeniem należności za pobrane usługi ponad 30 dni, wysyłane jest do niego wezwanie do zapłaty za zwrotnym potwierdzeniem odbioru;
- Jeżeli odbiorca nie uiszczył opłat za pełne dwa okresy obrotowe następujące po dniu otrzymania upomnienia w sprawie uregulowania zaległych opłat, listem poleconym zostaje wysłane pismo informujące o zagrożeniu odcięciem dostawy wody lub zamknięciem przyłącza kanalizacyjnego. Powiadomiony o tym zostaje również Powiatowy Inspektor Sanitarny oraz Urząd Gminy;
- W sytuacji, gdy odbiorca powiadomiony o zamiarze odcięcia dostawy wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego, zwrócił się z prośbą o rozłożenie zaległości na raty, dochodzi pomiędzy stronami do zawarcia ugody i decyzja o odcięciu dostawy wody zostaje wstrzymana;
- Po zawiadomieniu odbiorcy o odcięciu dostawy wody lub zamknięciu przyłącza kanalizacyjnego, informacja o możliwości przystąpienia do działań w kierunku odcięcia dostawy wody, zostaje przekazana do odpowiednich służb technicznych;
- Służby techniczne, na trzy dni przed planowanym terminem odcięcia dostawy wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego, są zobowiązane przeprowadzić weryfikację decyzji o odcięciu dostawy wody. Służby techniczne współpracują ponadto na bieżąco z Działem

Windykacji Należności w celu ewentualnego poinformowania, że Odbiorca uiścił zaległą opłatę, o której dział ten nie został powiadomiony;

- W przypadku dalszego braku zapłaty, służby techniczne na podstawie pisemnego potwierdzenia o odcięciu, zatwierdzonego przez Zarząd Spółki, dokonują odcięcia dostawy wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego;
- Po wystąpieniu przez Odbiorcę z pisemnym wnioskiem o rozłożenie zaległości na raty i zawarciu ugody następuje ewentualne warunkowe przywrócenie dostawy wody,
- Zgodnie z obmiarem robót zostają wystawione faktury za rzeczywiście wykonane czynności związane z odcięciem dostawy wody lub zamknięciem przyłącza kanalizacyjnego, a po uregulowaniu zaległości przez odbiorcę faktury za rzeczywiście wykonane czynności przywrócenia dostawy wody i odbioru ścieków.

Jednocześnie Spółka przedstawiła dokumentację związaną z trzema przykładowymi, dokonanymi na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, odcięciami dostawy wody lub zamknięciami przyłączy kanalizacyjnych (dowód: karty nr 301-334). Z przedstawionych dokumentów wynika, że w pismach informujących o zamiarze odcięcia dostawy wody i zamknięciu przyłącza kanalizacyjnego wysyłanych do odbiorców usług Spółka wskazuje, iż *ponowne uruchomienie dostawy wody nastąpi po uregulowaniu całego zadłużenia wraz z odsetkami należnymi od dnia zapłaty oraz kosztami odcięcia i przywrócenia zasilania w wodę* (dowód: karty nr 308, 319, 331). Przedstawiona dokumentacja obejmuje również wystawione odbiorcom usług faktury za przywrócenie dostawy wody („odkręcenie przyłącza”) oraz faktury za zamknięcie („zakręcenie”) przyłącza (dowód: karty nr 301, 304, 311, 315, 323, 324).

W toku postępowania antymonopolowego ustalono również, iż opłaty z tytułu odcięcia dostawy wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego oraz opłaty z tytułu przywrócenia świadczenia usług są opłatami ryczałtowymi. Ich wysokość jest jednakowa dla odbiorców ze wszystkich gmin objętych terytorialnym zasięgiem działalności RWiK Tychy i określona została w Uchwale Nr 296/I/07 Zarządu RPWiK Tychy z dnia 3 stycznia 2007 r. w sprawie *zatwierdzenia nowego cennika usług świadczonych przez RPWiK Tychy SA*. Zgodnie z pozycją 21 cennika opłata za „*trwale odcięcie wody*” wynosi 282,51 zł netto, a opłata za przywrócenie wody po trwałym odcięciu (pozycja 22 cennika) 220,86 zł netto. Ponadto cennik w pozycjach 23 i 24 określa opłaty za zakręcenie i odkręcenie zasuw na przyłączy w wysokości 39,32 zł netto (dowód: karty nr 214 verte, 227-228 verte).

W toku postępowania RPWiK Tychy przedstawiło również szacunkowe wyliczenia dotyczące ilości metrów sześciennych wody, jaka mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w ciągu jednego miesiąca. Spółka wyjaśniła, iż przy założeniu średniego ciśnienia w sieci wodociągowej na poziomie 0,35 MPa, przepływ wody pełnym przekrojem rury przyłącza wody – PE 100 SDR 17 o średnicy zewnętrznej 40 mm i grubości ścianki 2,4 mm w przypadku, gdy instalacja jest szczelna może wynieść:

- przy normatywnej (zalecanej) prędkości przepływu – 3 600 m³/miesiąc;
- przy intensywnym poborze – 10 080 m³/miesiąc;
- przy wymuszeniu pompowym – 17 280 m³/miesiąc.

Natomiast przy uszkodzonym rurociągu przyłącza, przy ciśnieniu wodociągowym o wartości 0,35 MPa, na skutek strat wody ilość wody, jaka może przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wynosi około 50 400 m³/miesiąc (dowód: karta nr 346).

Spółka wyjaśniła również, że pod pojęciem „*dokonania zamian w instalacji wodociągowej lub kanalizacyjnej*” oraz „*zainstalowania na instalacji wewnętrznej urządzeń mających negatywny wpływ na funkcjonowanie urządzeń przedsiębiorstwa*”, co zgodnie z treścią umów może skutkować naliczeniem opłaty za pobraną wodę według ilości, jaka mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego, można rozumieć następujące sytuacje (dowód: karty nr 346-347):

- w przypadku instalacji wodociągowej:

- przyłączenie do instalacji wewnętrznej wody, instalacji napełniania basenu (zbiorników zapasowych lub rezerwuarów wody), skutkujące okresowym poborem dużych ilości wody;
- zabudowę pompy na instalacji wewnętrznej;
- zabudowę hydroforu trwale połączonego z instalacją wody;
- zabudowę filtrów na instalacji, powodujących duże opory przepływu wody;
- stosowanie magnesu na wodomierzu (tzw. magnesu neodymowego);
- w przypadku instalacji kanalizacyjnej:
 - gwałtowne opróżnianie grawitacyjne lub pompowe dużych rezerwuarów wody (towarzyszy mu przepełnienie kanałów, przepływ ścieków o dużej prędkości, tzw. cofnięcia ścieków do innych kanałów);
 - zrzut dodatkowej ilości ścieków, bez wcześniejszych uzgodnień;
 - zrzut ścieków o składzie niezgodnym z warunkami wydanymi przez RPWiK Tychy;
 - zrzut wód deszczowych do kanalizacji sanitarnej.

W toku postępowania RPWiK Tychy opisało także tryb zawierania umów z odbiorcami usług. Spółka wskazała, że zawarcie umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków następuje po złożeniu pisemnego wniosku o zawarcie umowy, do którego dołączony powinien być tytuł prawny do nieruchomości oraz – w przypadku klientów instytucjonalnych – wypis z KRS lub Ewidencji Działalności Gospodarczej, Nr NIP oraz REGON. Na podstawie powyższych dokumentów zostaje sporządzona umowa, która po podpisaniu przez przedstawicieli RPWiK Tychy jest wysyłana odbiorcy w dwóch egzemplarzach celem podpisania (dowód: karta nr 11). Spółka przedstawiła również dokument dotyczący procedury zawierania umów stanowiący załącznik do Zarządzenia Prezesa Zarządu RPWiK Tychy Nr 36/2005 z dnia 22.07.2005r. (dowód: karty nr 80-82).

W trakcie przeprowadzonego postępowania Spółka wyjaśniła także, że w trakcie zawierania umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków mogą być prowadzone rozmowy z odbiorcami mające na celu uwzględnienie w treści postanowień umownych indywidualnych potrzeb odbiorców, jak i specyficznych warunków, przy czym wszystkie umowy mają formę i ustalenia główne zgodne z wzorcami. Spółka wskazała, że dostosowywanie umów do indywidualnych potrzeb odbiorców oraz specyficznych warunków może dotyczyć następujących sytuacji (karta nr 213):

- wprowadzenia do treści umów, na wniosek odbiorcy, pełnej nazwy firmy zarządzającej nieruchomością, do której dostarczana jest woda wraz z jej adresem i adresem do korespondencji;
- wprowadzenia do umowy adresu do korespondencji różnego od adresu nieruchomości, której dotyczy umowa;
- uzupełnienia umowy o numer działki (szczególnie w odniesieniu do gruntów niezabudowanych);
- wprowadzenia do umów danych dotyczących punktu zrzutu ścieków (nr studni) do kanalizacji sanitarnej przedsiębiorstwa;
- w przypadku montażu dodatkowego wodomierza do pomiaru wody bezpowrotnie zużytej wprowadzane są do umów zapisy dotyczące sposobu ustalania ilości odprowadzanych ścieków (ich ilość ustala się jako równą ilości wody pobranej pomniejszonej o wskazania wodomierza dodatkowego).

Poza tym zmiany w treści umów mogą dotyczyć (karty nr 213-213 verte):

- uszczegółowienia zapisu dotyczącego miejsca dostarczania wody i odprowadzania ścieków,
- wprowadzenia zobowiązania przedsiębiorstwa do wymiany niesprawnych wodomierzy w określonym czasie oraz do rozpatrzenia reklamacji w określonym terminie;
- terminu płatności faktury za pobraną wodę i odprowadzone ścieki;

- zobowiązania odbiorcy do informowania Przedsiębiorstwa o wszelkich zmianach wpływających na wysokość poboru wody i jej przeznaczenie, jak również o zmianie adresu lub siedziby;
- kwestii związanych z regulowaniem płatności za wodę w razie wniesienia i uznania reklamacji np. z tytułu dostawy wody o zaniżonych parametrach.

RPWiK Tychy przedstawiło również dokumenty potwierdzające, iż warunki umów faktycznie podlegały uzgodnieniom z odbiorcami usług (dowód: karty nr 219-221, 396-432). Spółka udokumentowała [...] takich przypadków.

W toku przeprowadzonego postępowania RPWiK Tychy poinformowało, że szacunkowa wysokość przychodu uzyskanego przez Spółkę w okresie od dnia 01.01.2007r. do dnia 31.12.2007r. wyniosła 97 142 000,00 PLN. Ponadto Spółka oświadczyła, że wysokość osiągniętego przez nią w 2007 roku przychodu z tytułu działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wyniosła szacunkowo [...] PLN (dowód: karta nr 383).

Organ antymonopolowy zważył, co następuje.

Dla uznania, że niniejsza sprawa ma charakter antymonopolowy, w pierwszej kolejności niezbędne jest ustalenie, czy w jej okolicznościach doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego. W świetle art. 1 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, celem regulacji w niej przyjętej jest zapewnienie rozwoju i ochrony konkurencji, a także podejmowana w interesie publicznym ochrona przedsiębiorców narażonych na stosowanie praktyk ograniczających konkurencję i ochrona interesów konsumentów. Ustawa antymonopolowa ma zatem charakter publicznoprawny i służy ochronie interesu ogólnospołecznego; w odniesieniu do przedsiębiorców chroni konkurencję, a w odniesieniu do konsumentów ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Instrumenty w niej przewidziane mogą być stosowane jedynie wówczas, gdy na skutek działań sprzecznych z przepisami prawa naruszony został interes publiczny. Ma to miejsce w szczególności wtedy, gdy określonymi działaniami dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, względnie, gdy wywołują one na rynku niekorzystne zjawiska (wyrok Sądu Antymonopolowego z 24 października 1991 r. sygn. akt XV Amr 8/90).

Wymienione w art. 1 cele ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zostały określone jako równorzędne co sprawia, że praktyki ograniczające konkurencję obejmują nie tylko te, które godzą w konkurencję, ale również te, które – podejmowane przez przedsiębiorców posiadających pozycję dominującą – nie godząc wprost w konkurencję, naruszają interesy uczestników rynku. Praktyki ograniczające konkurencję można zatem podzielić na praktyki antykonkurencyjne, wywierające bezpośredni wpływ na stan lub rozwój konkurencji oraz praktyki eksploatacyjne, których istotą jest uzyskanie korzyści kosztem innych podmiotów, w tym nieprowadzących działalności gospodarczej. W przypadku praktyk eksploatacyjnych bezpośrednim celem lub skutkiem działań przedsiębiorców jest naruszenie przede wszystkim innych niż konkurencyjne interesów uczestników rynku poprzez wykorzystanie przez przedsiębiorców istniejącej nad kontrahentami przewagi.

Nie ulega wątpliwości, że RPWiK Tychy z racji posiadanej siły rynkowej ma możliwość eksploatawania zajmowanej na rynku pozycji kosztem kontrahentów, w tym podejmowania działań będących przedmiotem postawionych w niniejszym postępowaniu zarzutów. Dla stwierdzenia naruszenia interesu publicznego wystarczające jest natomiast dowolne nadużycie siły rynkowej w relacjach ze słabszymi uczestnikami rynku, albowiem już sam fakt nadużycia posiadanej na rynku pozycji dominującej narusza interes publiczny². Dla oceny kwestii naruszenia interesu publicznoprawnego istotne jest także to, iż praktyki eksploatacyjne urzeczywistniają się poprzez stosunki umowne, które w okolicznościach przedmiotowej sprawy mają charakter powtarzalny. Zakwestionowane w niniejszym postępowaniu warunki zamieszczono we wzorcach umów

² E. Modzelewska – Wąchal, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Wydawnictwo TWIGGER, Warszawa 2002, s. 15.

o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków powszechnie wykorzystywanych przez Spółkę w obrocie gospodarczym – stosowanych zarówno względem konsumentów, jak i względem pozostałych odbiorców. O naruszeniu interesu publicznoprawnego w przedmiotowej sprawie świadczy zatem również fakt, iż objęte zarzutami działania przedsiębiorcy wymierzone są w szeroki krąg uczestników rynku, obejmujący wszystkich odbiorców usług, z którymi zawarto umowy w oparciu o te wzorce, a także w potencjalnych kontrahentów przedsiębiorcy. Negatywne skutki wynikające z zakwestionowanych postanowień umownych godzą zatem w szeroki i bliżej nieokreślony krąg podmiotów, wśród których znaczący udział mają konsumenci będący najsłabszymi uczestnikami obrotu gospodarczego.

W tym stanie rzeczy uznać należy, że w niniejszej sprawie ma miejsce naruszenie przez RPWiK Tychy interesu publicznoprawnego, co uzasadnia ocenę jego zachowania na rynku w świetle przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

I.1. W przedmiotowym postępowaniu antymonopolowym Rejonowemu Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji w Tychach SA postawiony zostały zarzut nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym w drodze uzależniania wznowienia świadczenia usług dostarczania wody i odprowadzania ścieków – w przypadku, gdy dochodzi do ich wstrzymania na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę – od opłacenia przez odbiorcę kosztów związanych z odcięciem i ponownym uruchomieniem dostawy wody lub odprowadzania ścieków, co może stanowić naruszenie art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, że *Zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców.* Przepis ten zawiera generalny zakaz nadużywania siły rynkowej przez przedsiębiorców zajmujących na rynku pozycję dominującą, natomiast katalog przykładowych form, w których przejawiać się może takie nadużycie zawarty jest w art. 9 ust. 2 pkt 1)-7) ustawy antymonopolowej. Należy wskazać, iż wymieniając przykłady nadużycia pozycji dominującej ustawodawca posłużył się terminem „w szczególności”, co oznacza, że katalog ten ma charakter otwarty. Zakazane są wobec tego wszelkie przejawy nadużycia zajmowanej na rynku pozycji dominującej, nie tylko te wymienione w art. 9 ust. 2 ww. ustawy.

Ustawa antymonopolowa zakazuje zatem nadużywania pozycji dominującej i wymienia przykłady takiego nadużycia, jednakże nie definiuje tego pojęcia. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że identyfikacja zjawiska nadużycia pozycji dominującej na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów powinna być dokonywana poprzez cele tej ustawy określone w art. 1 ust. 1. Przepis ten pozwala na przyjęcie, iż nadużyciem są zachowania, które oddziałują na interesy kontrahentów w stopniu niemożliwym do zaistnienia w przypadku, gdyby dominant działał w warunkach wolnej konkurencji³. Należy zatem rozważyć, czy działania monopolisty wymuszają na jego kontrahentach uczestnictwo w rynku na zasadach mniej korzystnych, niżby to wynikało z działania nieskrępowanych mechanizmów rynkowych w warunkach istnienia konkurencji.

Aby stwierdzić, że doszło do naruszenia art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w pierwszej kolejności niezbędne jest wykazanie, że przedsiębiorca, któremu stawia się zarzut posiada na rynku właściwym pozycję dominującą. Zgodnie z art. 4 pkt 9) tej ustawy przez pozycję dominującą rozumie się *pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów i konsumentów; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą na rynku, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%.* Definicję rynku właściwego zawiera art. 4 pkt 8) ustawy antymonopolowej, stosownie do którego rynek właściwy to *rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje*

³ Por. Ibidem, s. 95-96.

konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu panują zbliżone warunki konkurencji. Pod pojęciem towarów, zgodnie z art. 4 pkt 6) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, rozumieć należy natomiast rzeczy, jak również energię, papiery wartościowe i inne prawa majątkowe, usługi, a także roboty budowlane.

Pojęcie rynku właściwego odnosi się zatem przedmiotowo do wszystkich wyrobów (usług) jednego rodzaju, które ze względu na swoje szczególne właściwości odróżniają się od innych wyrobów (usług) w taki sposób, że nie istnieje możliwość dowolnej ich zamiany. Rynek właściwy produktowo obejmuje wszystkie towary, które służą zaspokajaniu tych samych potrzeb nabywców, mają zbliżone właściwości, podobne ceny i reprezentują podobny poziom jakości⁴. Niezbędnym elementem rynku właściwego jest także jego wymiar geograficzny, oznaczający konieczność wskazania obszaru, na którym warunki konkurencji, mające zastosowanie do określonych towarów, są jednakowe dla wszystkich konkurentów.

Działalność RPWiK Tychy polega na świadczeniu usług z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie gmin Tychy, Brzeszcze, Łędziny i Czechowice – Dzierżycze oraz z zakresu zaopatrzenia w wodę na terenie gmin Bojszowy, Orzesze, Łaziska Górne, Kobiór, Bieruń, Wyry. Powyższy rodzaj działalności oraz jej zasięg geograficzny wyznaczają w niniejszej sprawie wymiar produktowy i terytorialny rynku właściwego, o którym mowa w art. 4 pkt 8) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W okolicznościach przedmiotowej sprawy towarem oferowanym przez RPWiK Tychy są zatem usługi dostarczania wody i usługi odprowadzania ścieków. Z uwagi na technologię dostarczania wody (za pomocą sieci wodociągowej) i odprowadzania ścieków (siecią kanalizacyjną) rynek w aspekcie geograficznym wyznaczany jest przez zasięg sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej eksploatowanej przez przedsiębiorcę na terenie ww. gmin, w granicach określonych w udzielonych Spółce na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę zezwoleniach.

RPWiK Tychy na tak zdefiniowanym rynku właściwym jest monopolistą naturalnym, co wynika z faktu sieciowego charakteru urządzeń służących do dostarczania wody i odprowadzania ścieków. To właśnie dzięki sieci przedsiębiorca zajmuje taką pozycję w stosunku do swoich odbiorców. Oznacza to, że podmioty ubiegające się o przyłączenie do miejskiej sieci wodociągowej – kanalizacyjnej nie mają możliwości dokonania w tym zakresie wyboru innego przedsiębiorcy, który świadczyłby usługi substytucyjne względem usług oferowanych przez Spółkę. Dla odbiorców, w tym odbiorców potencjalnych funkcjonujących na obszarze objętym terytorialnym zasięgiem działalności RPWiK Tychy, nie ma zatem rzeczywistej alternatywy dla świadczonych przez tego przedsiębiorcę usług dostawy wody i odbioru ścieków. Przesądza to o posiadaniu przez Spółkę pozycji dominującej na rynku właściwym. Należy zatem uznać, że pierwsza z przesłanek niezbędnych do wykazania naruszenia art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów została spełniona. W dalszej kolejności konieczne jest zatem wykazanie, że RPWiK Tychy dopuściło się nadużycia tej pozycji.

Jak ustalono w trakcie przeprowadzonego postępowania antymonopolowego, w treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków RPWiK Tychy posługuje się postanowieniem przewidującym, iż ponowne uruchomienie dostawy wody lub odprowadzania ścieków (po tym, jak nastąpiło wstrzymanie świadczenia ww. usług na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę) następuje po ustaniu przyczyn zamknięcia przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego, w terminie 3 dni roboczych od udokumentowania przez odbiorcę uiszczenia należnych kwot wraz z ustawowymi odsetkami za zwłokę oraz po opłaceniu przez odbiorcę kosztów poniesionych przez przedsiębiorstwo, związanych z zamknięciem i otwarciem przyłącza wodociągowego – kanalizacyjnego. Z powyższego wynika zatem, że Spółka uzależnia wznowienie świadczenia usług na rzecz odbiorcy nie tylko od ustania przyczyn, które były podstawą do odcięcia dostawy wody i zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego, ale również od uiszczenia przez odbiorcę określonej opłaty.

⁴ Ibidem, s. 49.

Punktem wyjścia w ocenie, czy w związku z posługiwaniem się przez RPWiK Tychy powyższym postanowieniem umownym doszło do nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym, jest w ocenie organu antymonopolowego art. 8 ust. 1 pkt 1)-4) ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, który określa, w jakich okolicznościach przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne uprawnione jest do wstrzymania świadczenia usług na rzecz odbiorcy. Przepis ten stanowi, że przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne może odciąć dostawę wody lub zamknąć przyłącza kanalizacyjne, jeżeli:

- 1) *przyłącze wodociągowe lub przyłącze kanalizacyjne wykonano niezgodnie z przepisami prawa;*
- 2) *odbiorca usług nie uiszczył należności za pełne dwa okresy obrachunkowe, następujące po dniu otrzymania upomnienia w sprawie uregulowania zaległej opłaty;*
- 3) *jakość wprowadzanych ścieków nie spełnia wymogów określonych w przepisach prawa lub stwierdzono celowe uszkodzenie albo pominięcie urządzenia pomiarowego;*
- 4) *został stwierdzony nielegalny pobór wody lub nielegalne odprowadzanie ścieków, to jest bez zawarcia umowy, jak również przy celowo uszkodzonych albo pominiętych wodomierzach lub urządzeniach pomiarowych.*

Formułując powyższy przepis ustawodawca nie posłużył się sformułowaniem „w szczególności” lub podobnym. Oznacza to, że katalog okoliczności, które stanowią podstawę do wstrzymania świadczenia usług ma charakter zamknięty, który nie może być dowolnie i arbitralnie rozszerzany przez dostawcę usług w treści umowy. Przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne nie może zaniechać świadczenia usług na rzecz odbiorców w innych przypadkach niż określone w ww. przepisie. Oznacza to, że jeżeli brak jest podstaw do odcięcia dostawy wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego tj. nie występują przesłanki wymienione w art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, istnieje po stronie dostawcy usług obowiązek świadczenia usług wodociągowych i kanalizacyjnych na rzecz odbiorcy. Skoro bowiem art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę mówi, w jakich przypadkach dostawca usług może odciąć dostawę wody lub zamknąć przyłącze kanalizacyjne to *a contrario* z przepisu tego wynika, iż po ustaniu wymienionych w nim okoliczności przedsiębiorstwo zobowiązane jest do wznowienia świadczenia usług. Po usunięciu przyczyn, które spowodowały wstrzymanie świadczenia usług brak jest bowiem ustawowych przesłanek, które wskazywałyby na to, że odcięcie dostaw wody lub zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego jest uzasadnione i powinno być kontynuowane. Zdaniem organu antymonopolowego nie ma zatem przepisów uprawniających przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne do uzależniania wznowienia dostawy wody i odbioru ścieków od uprzedniego uiszczenia przez odbiorcę opłaty z tytułu odcięcia i wznowienia świadczenia usług wodociągowych i kanalizacyjnych.

RPWiK Tychy wprowadza natomiast dodatkowy warunek, od spełnienia którego uzależnia ponowne uruchomienie dostawy wody i odbioru ścieków w postaci obowiązku uiszczenia przez odbiorcę opłaty za odcięcie i przywrócenie świadczenia ww. usług. Zaniechanie uiszczenia ww. opłaty nie stanowi natomiast ustawowej przesłanki, w przypadku wystąpienia której przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne uprawnione jest do nieświadczenia usług na rzecz odbiorcy. Innymi słowy, przyczyną wstrzymania dostawy wody i odprowadzania ścieków nie może być nieuiszczenie przez odbiorcę opłaty z tytułu odcięcia i ponownego uruchomienia usług wodociągowych i kanalizacyjnych. Z chwilą, gdy ustają zdarzenia opisane w art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę (np. odbiorca usług uiszcza zaległe należności za dostarczoną wodę i odprowadzone ścieki, jakość odprowadzonych ścieków spełnia wymogi określone w przepisach prawa, przyłącze wodociągowe lub kanalizacyjne spełnia wymogi określone w przepisach prawa, celowo uszkodzony wodomierz został wymieniony) ustają przyczyny uzasadniające wstrzymanie świadczenia usług, a zatem z tą chwilą Spółka zobowiązana jest do wznowienia świadczenia usług na rzecz odbiorcy. Uruchomienie dostawy wody lub odbioru ścieków dopiero po pokryciu przez odbiorcę określonych kosztów jest zatem równoznaczne z tym, iż przedsiębiorstwo przyznaje sobie prawo do nieświadczenia usług w przypadkach nieprzewidzianych w art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, gdzie przypadki uprawniające do wstrzymania świadczenia usług ujęte zostały w zamkniętym katalogu.

Dochodzenie od odbiorcy tych kosztów jest natomiast odrębną z punktu widzenia świadczenia usług dostawy wody i odbioru ścieków kwestią.

Oceniając zakwestionowane zachowanie RPWiK Tychy z punktu widzenia nadużywania pozycji dominującej na rynku wskazać również należy, iż zgodnie z treścią łączących Spółkę z odbiorcami usług umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, ich przedmiotem jest dostawa wody do nieruchomości odbiorcy usług i odprowadzanie z niej ścieków w sposób ciągły i niezawodny. Świadczeniem ekwiwalentnym względem powyższego ze strony odbiorcy usług jest natomiast wnoszenie opłat za pobraną wodę i odprowadzanie ścieków według stawek ustalonych w obowiązującej taryfie. Wystąpienie którejs z przesłanek wymienionych w art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę może powodować, że przestanie być realizowany cel zawartej umowy, jakim jest dostawa wody i odprowadzanie ścieków, a wykonanie umowy przez jej strony faktycznie ulegnie zawieszeniu. W świetle powyższego stwierdzić zatem należy, iż RPWiK Tychy uzależnia realizację głównego świadczenia wynikającego z zawartej z odbiorcą usług umowy, jakim jest dostawa wody i odbiór ścieków, od spełnienia przez odbiorcę niezwiązanego z przedmiotem umowy świadczenia, polegającego na pokryciu kosztów z tytułu odcięcia dostawy wody i zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego oraz kosztów ponownego uruchomienia świadczonych usług. Świadczenia takiego nie sposób uznać za ekwiwalentne względem świadczenia głównego dostawcy usług wynikającego z zawartej umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków. Dodatkowo stwierdzić zatem należy, iż uzależnianie świadczenia usług od pokrycia przez odbiorcę określonych kosztów z tytułu odcięcia i ponownego uruchomienia usług jest nie tylko równoznaczne z wstrzymaniem świadczenia usług z przyczyn wykraczających poza ustawowe przesłanki pozwalające na odcięcie dostawy wody i zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego, ale oznacza również wymuszanie na kontrahencie spełnienia świadczenia niemającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy i wykraczającego poza przedmiot umowy, co również przemawia za niedozwolonym z punktu widzenia ustawy antymonopolowej charakterem zakwestionowanego zachowania RPWiK Tychy. Nie chodzi tu bowiem o wyegzekwowanie przez Spółkę zapłaty należności za pobrane przez odbiorcę usługi wodociągowe – kanalizacyjne. Wynikające z posiadanej przewagi kontraktowej działanie RPWiK Tychy nastawione jest na zmuszenie odbiorców do uiszczenia opłaty, która nie stanowi świadczenia będącego funkcją rzeczywistego poboru usług wodociągowych i kanalizacyjnych, a więc nie stanowi świadczenia wynikającego z zawartej umowy. Brak więc jest podstaw do uznania, iż istnieje rzeczowy lub zwyczajowy związek pomiędzy pobieraną opłatą a przedmiotem umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków.

Jednocześnie ustosunkowując się do wyjaśnień RPWiK Tychy przedstawionych w odpowiedzi na postawiony zarzut (dowód: karty nr 250-251, 392-393) podkreślić należy, że organ antymonopolowy nie kwestionuje samej zasadności pobierania opłaty tytułem pokrycia kosztów związanych z odcięciem dostawy wody i odbioru ścieków i ponownym uruchomieniem ww. usług, kwestionuje natomiast fakt, iż od uiszczenia tej opłaty RPWiK Tychy uzależnia wznowienie świadczenia usług na rzecz odbiorcy, pomimo iż z przepisów ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę wynika, że już samo ustanie przyczyn będących podstawą do odcięcia dostawy wody i zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego powinno skutkować ponownym uruchomieniem dostaw wody i odbioru ścieków oraz pomimo tego, iż uiszczenie tej opłaty jest równoznaczne ze spełnieniem przez odbiorcę świadczenia niemającego związku z przedmiotem umowy. Odrębną od istoty rozpoznawanego zarzutu kwestią jest zatem uprawnienie Spółki do dochodzenia od odbiorcy uiszczenia opłaty za odcięcie i ponowne uruchomienie świadczenia usług. Sama zasadność jej pobierania nie jest przez organ antymonopolowy w niniejszym postępowaniu kwestionowana. Kwestionowane jest natomiast, iż od jej uiszczenia uzależniane wznowienie przez Spółkę dostawy wody i odbioru ścieków.

Podsumowując należy wskazać, iż zakwestionowane zachowanie Spółki polegające na uzależnianiu wznowienia dostawy wody i odbioru ścieków z nieruchomości od pokrycia przez odbiorcę kosztów związanych z odcięciem i ponownym uruchomieniem świadczonych usług stoi

w sprzeczności z art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Podkreślenia wymaga, iż ani powyższy przepis ani jakikolwiek inny nie upoważnia przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego do ułatwiania sobie, z pominięciem prawa, działań zmierzających do uzyskiwania opłat z tytułu kosztów odcięcia i wznowienia usług dostawy wody i odbioru ścieków. Analizowane działanie Spółki stanowi zatem w ocenie organu antymonopolowego praktykę oddziałującą na interesy odbiorców w sposób niemożliwy do zaistnienia w przypadku, gdyby Spółka działała w warunkach współzawodnictwa rynkowego. Przedsiębiorca spotykający się na rynku z istotną konkurencją niewątpliwie przykładałby większą wagę do tego, aby respektować obowiązujące przepisy prawa oraz interesy odbiorców usług.

W związku z powyższym stwierdzić należy, że w okolicznościach sprawy ma miejsce nadużywanie przez RPWiK Tychy pozycji dominującej na rynku właściwym w rozumieniu art. 9 ust. 1 ustawy antymonopolowej.

W tym miejscu wskazać należy, że ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, naruszenie przepisów której zostało stwierdzone w przedmiotowej sprawie weszła w życie w dniu 21 kwietnia 2007 r. Stwierdzona w pkt I.1. niniejszej decyzji praktyka ograniczająca konkurencję została natomiast zapoczątkowana przed dniem wejścia w życie ww. ustawy tj. pod rządami poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.). Biorąc powyższe pod uwagę pożądanym wydaje się przeanalizowanie zakwestionowanego zachowania RPWiK Tychy również w świetle nieobowiązujących już przepisów.

Dokonując takiej oceny stwierdzić należy, że zachowania RPWiK Tychy będące przedmiotem rozpoznawanego zarzutu wyczerpują również znamiona praktyki ograniczającej konkurencję zakazanej na mocy art. 8 ust. 1 ustawy antymonopolowej z dnia 15 grudnia 2000 r. Przepis ten stanowił bowiem, że *Zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców*. Treść powyższego przepisu literalnie odpowiada zatem brzmieniu aktualnie obowiązującego art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, którego naruszenie zostało stwierdzone w przedmiotowym postępowaniu. Z powyższego wynika, że praktyka RPWiK Tychy polegająca na uzależnianiu wznowienia świadczenia usług dostarczania wody i odprowadzania ścieków – w przypadku, gdy dochodzi do ich wstrzymania na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę – od opłacenia przez odbiorcę kosztów związanych z odcięciem i ponownym uruchomieniem dostawy wody lub odprowadzania ścieków, zostałaby uznana za przejaw nielegalnego nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym również pod rządami ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stosownie do art. 10 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organ antymonopolowy wydaje decyzję o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 9 tej ustawy. Zgodnie z art. 11 ust. 1 nie wydaje się decyzji, o której mowa w art. 10, jeżeli zachowanie rynkowe przedsiębiorcy przestało naruszać zakazy określone w art. 9. Ponieważ w okolicznościach przedmiotowej sprawy brak jest jakichkolwiek podstaw do stwierdzenia, że stwierdzona praktyka ograniczająca konkurencję została przez RPWiK Tychy zaprzestana, zasadne jest nałożenie na Spółkę nakazu jej zaniechania stosownie do art. 10 ustawy antymonopolowej.

W związku z powyższym orzeczono, jak w pkt I.1. niniejszej Decyzji.

I.2. Drugą praktyką ograniczającą konkurencję, której stosowanie zarzucono Rejonowemu Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji w Tychach SA w przedmiotowej sprawie, jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym polegające na narzucaniu odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków w drodze posługiwania się w ich treści postanowieniami przewidującymi, iż w razie dokonania przez odbiorcę, bez uzgodnienia z przedsiębiorstwem, zmian w instalacji

wodociągowej lub kanalizacyjnej, zaboru wodomierza, zerwania plomby legalizacyjnej lub plomby przedsiębiorstwa bądź też zainstalowania na instalacji wewnętrznej urządzeń mających negatywny wpływ na funkcjonowanie urządzeń przedsiębiorstwa – przedsiębiorstwo ma prawo do ustalenia ilości pobranej wody odpowiednio do ilości, jaka mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza głównego, co może stanowić naruszenie art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów *Zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności na narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści.* Dla stwierdzenia praktyki ograniczającej konkurencję zdefiniowanej powyżej konieczne jest zatem wykazanie kumulatywnego spełnienia czterech przesłanek:

- przedsiębiorca, któremu stawia się zarzut posiada na rynku właściwym pozycję dominującą,
- przedsiębiorca ten narzuca określone warunki umów,
- warunki te mają uciążliwy charakter,
- warunki te przynoszą przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

Jak wykazano w uzasadnieniu pkt I.1. niniejszej Decyzji RPWiK Tychy zajmuje pozycję monopolisty naturalnego na rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę obejmującym obszar gmin Tychy, Brzeszcze, Łędziny, Czechowice – Dziedzice, Bojszowy, Orzesze, Łaziska Górne, Kobiór, Bieruń, Wyry oraz na rynku zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym obszar gmin Tychy, Brzeszcze, Łędziny, Czechowice – Dziedzice. W granicach eksploatowanych przez Spółkę na terenie ww. gmin sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, Spółka jest jedynym podmiotem świadczącym usługi w zakresie dostawy wody i odbioru ścieków. Została zatem spełniona pierwsza przesłanka niezbędna do stwierdzenia naruszenia przez RPWiK Tychy art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6) ustawy antymonopolowej.

Dla wykazania, że przedsiębiorca stosuje praktykę określoną w ww. przepisie konieczne jest w dalszej kolejności wykazanie, że spełniona została przesłanka narzucania warunków umów odbiorcom przez RPWiK Tychy. Należy wskazać, że do narzucania warunków umów dochodzi wówczas, gdy przedsiębiorca wykorzystując swoją przewagę ekonomiczną w warunkach niedostatecznej konkurencji na rynku, ogranicza swobodę kształtowania treści umów ze strony kontrahentów działających pod przymusem. Dzięki posiadanej sile rynkowej dominant może bowiem nie liczyć się z wolą innych uczestników rynku, którzy zmuszeni są zaakceptować ustalone przez niego warunki umowne, nawet jeśli nie gwarantują one ekwiwalentności świadczeń. Tym samym narzuca on kontrahentom takie warunki umów, które nie miałyby racji bytu w przypadku, gdyby na rynku istniała konkurencja i możliwość wyboru oferty spośród ofert konkurujących ze sobą podmiotów gospodarczych.

Narzucanie warunków umów ma zatem miejsce wtedy, gdy przedsiębiorca eksploatując zajmowaną na rynku pozycję dominującą i sytuację przymusową kontrahentów wynikającą z braku rzeczywistych alternatyw na rynku, wymusza na nich określone zachowania. Należy wskazać przy tym, że narzucenie warunków umowy nie można utożsamiać ze stosowaniem przymusu psychicznego w znaczeniu bezprawnej groźby. „Narzucenie” w rozumieniu art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6) ustawy antymonopolowej może bowiem wynikać z braku możliwości wyboru, a dla oceny, czy doszło do narzucenia uciążliwych warunków umów konieczne jest rozważenie, czy rozsądny odbiorca zawarłby umowę obejmującą niekorzystne dla niego warunki w sytuacji, gdyby jego kontrahent działał w warunkach konkurencji, a on sam miał możliwość wyboru.

Jako dostawca usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków RPWiK Tychy zajmuje pozycję monopolisty naturalnego. W stosunkach z odbiorcami usług dysponuje zatem przewagą kontraktową, która pozwala na całkowite dyktowanie warunków w stosunkach z jej kontrahentami. Świadczy o tym ocena potencjałów i możliwości, jakimi dysponują obie strony, z której jasno wynika, że nie może być mowy o negocjacjach na

równoprawnych, partnerskich warunkach. Odbiorcy usług dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie objętym działalnością Spółki nie mogą swobodnie decydować o powierzeniu świadczenia tych usług dowolnemu przedsiębiorcy i muszą przyjąć ustalone przez nią warunki. RPWiK Tychy jako monopolista naturalny prowadzi zatem działalność gospodarczą w warunkach, w których – odizolowane od potencjalnych konkurentów zarówno barierą kosztów niezbędnych dla uruchomienia działalności w danej dziedzinie, jak i ustanowioną wcześniej strukturą organizacyjną i technologiczną – dysponuje potencjałem niezbędnym do narzucenia swoim odbiorcom warunków umowy. Sprzyja temu fakt, iż przy zawieraniu umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków przedsiębiorca posługuje się opracowanymi przez siebie wzorcami umownymi, które – po podpisaniu przez osoby reprezentujące Spółkę – przedstawiane są do podpisu odbiorcom usług. Stosowanie wzorców przy zawieraniu jednorodnych umów o charakterze masowym, jakimi niewątpliwie są umowy o zaopatrzenie w wodę i umowy o odprowadzanie ścieków, z uwagi na powszechność tego rodzaju usług, z definicji wymaga aprobaty przez odbiorców ich warunków, które są z góry jednostronnie ustalane przez profesjonalistę. Treść umów, do których przychylają się usługobiorcy jest więc tutaj arbitralnie ustalana przez dostawcę usług w formularzach wzorcowych, a odbiorca otrzymuje do podpisu gotową umowę, nie zaś jej projekt, który byłby punktem wyjścia do dalszych uzgodnień i rokowań. Swoboda odbiorcy usług wodociągowych i kanalizacyjnych w zakresie kształtowania warunków umownych jest więc ograniczona do minimum, a zawarcie umowy następuje poprzez przystąpienie do warunków, które autorytatywnie ustala dostawca usług w formularzu wzorcowym. Stanowi to o adhezyjnej naturze tych umów, a jednocześnie o istocie narzucania warunków umownych w przedmiotowej sprawie. Okoliczność, iż warunki umów nie są z kontrahentami indywidualnie uzgadniane w toku negocjacji czy porozumienia świadczy bowiem o ich narzucaniu (por. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 18 stycznia 2007 r. sygn. akt AmA 101/05).

Bez znaczenia pozostaje przy tym w ocenie organu antymonopolowego fakt, że RPWiK Tychy zawierało umowy, których warunki podlegały pewnym uzgodnieniom z odbiorcami usług i których treść odbiega od treści stosowanych przez Spółkę wzorców (dowód: karty nr 219-221, 396-432). W powyższym kontekście wskazać jednak po pierwsze należy, iż są to sytuacje incydentalne. W toku postępowania zgromadzono dokumenty potwierdzające jedynie [...] przypadków, gdy treść umów uległa modyfikacji w efekcie prowadzonych z odbiorcami usług rozmów. Biorąc pod uwagę tak znikomą liczbę umów zindywidualizowanych należy stwierdzić, że stanowią one jedynie wyjątek od ogólnie obowiązującej zasady, iż zawierane przez RPWiK Tychy umowy mają charakter adhezyjny, a ich zawarcie następuje poprzez zaakceptowanie przez odbiorców warunków ustalonych przez monopolistę we wzorcu umownym; przeważająca większość spośród zawartych przez Spółkę umów posiada bowiem treść tożsamą z treścią stosowanych w obrocie wzorców umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków. W wyroku z dnia 18 października 2007 r. sygn. akt XVII AmA 28/07 Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wskazał, iż w sytuacji, gdy zasadą jest zawieranie umów przez przystąpienie bez indywidualnego negocjowania ich postanowień, okoliczność, iż niewielka liczba umów zawarta została po przeprowadzeniu indywidualnych uzgodnień nie może zmienić oceny o adhezyjnej naturze umów zawieranych powszechnie przez dominanta z odbiorcami świadczonych przez niego usług. Podobnie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 28 listopada 2007 r. sygn. akt VI ACa 939/07 wskazując, że fakt, iż część umów zawartych przez przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne została zmodyfikowana w efekcie prowadzonych z odbiorcami usług uzgodnień nie świadczy tym, że warunki umów nie są przez przedsiębiorcę odbiorcom usług narzucane (zwłaszcza, że wprowadzone do umów zmiany dotyczyły kwestii organizacyjnych i technicznych, a nie praw i obowiązków stron umowy). Z uzasadnienia wyroku wynika, że w przypadku, gdy zasadą jest, iż monopolista zawiera umowy z wykorzystaniem jednostronnie opracowanych wzorców, a zawarcie umowy następuje poprzez przystąpienie odbiorcy do warunków ustalonych we wzorcu umownym, to mamy do czynienia z narzucaniem warunków umów.

Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, iż w przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z narzucaniem warunków umów kontrahentom, które wiąże się z posiadaną przez przedsiębiorcę siłą rynkową oraz w istocie adhezyjnym charakterem zawieranych umów tj. umów, które są zawierane przez przystąpienie i w których nie przewiduje się indywidualnego negocjowania warunków umownych. W przypadku umów tego typu wystarczającą przesłanką dla uznania, że następuje narzucenie ich warunków jest oferowanie ich przez dominanta w stosunkach danego rodzaju, co znajduje potwierdzenie w powołanym powyżej wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 28 listopada 2007 r. sygn. akt VI ACa 939/07. Sytuacja taka ma miejsce w przedmiotowej sprawie, albowiem sposobem działania RPWiK Tychy na rynku jest zawieranie umów w oparciu o gotowe, opracowane jednostronnie wzorce umowne. Zasadą jest, że odbiorca aprobuje warunki umowy z góry arbitralnie ustalone przez przedsiębiorcę; innymi słowy przystępuje do umowy bez indywidualnego negocjowania jej postanowień, czego nie zmienia fakt, iż znikomy odsetek umów podlegał pewnym uzgodnieniom. Przyjętą przez Spółkę regułą postępowania w kontaktach z odbiorcami usług jest bowiem zawieranie umów przez przystąpienie, zaś przypadki gdy treść umów była indywidualnie uzgadniana są incydentalne. Z okoliczności sprawy wynika, że Odbiorcy usług oceniają stanowisko Spółki co do warunków zawieranych umów jako ostateczne i biorąc pod uwagę siłę rynkową kontrahenta jako – niepodlegające negocjacji. W tym stanie rzeczy należy uznać, iż warunki umów są przez RPWiK Tychy odbiorcom usług narzucane, a zatem druga przesłanka niezbędna do stwierdzenia naruszenia art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy antymonopolowej została spełniona.

Kolejną przesłanką niezbędną do wykazania, że Spółka stosuje praktykę, o jakiej mowa w ww. przepisie, jest dowiedzenie, że kwestionowane w ramach analizowanego zarzutu postanowienie umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków mają uciążliwy charakter. Za uciążliwy uznaje się każdy warunek oznaczający dla jednej ze stron ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Definicja ta odwołuje się do kryteriów obiektywnych – typowych relacji umownych występujących na rynku. Dokonując analizy uciążliwości warunków umownych należy rozważyć, czy w hipotetycznej sytuacji istnienia konkurencji na danym rynku właściwym, a więc istnienia rzeczywistej swobody zawierania umów i kształtowania ich treści, dominant byłby w stanie określone postanowienia umowne wynegocjować.

W zakwestionowanym postanowieniu umownym, RPWiK Tychy określiło sposób naliczania należności za pobraną wodę względem odbiorców, którzy dokonali, bez uzgodnienia ze Spółką zmian w instalacji wodociągowej lub kanalizacyjnej, dopuścili się zaboru wodomierza, zerwania plomby legalizacyjnej lub plomby przedsiębiorstwa bądź też zainstalowali na instalacji wewnętrznej urządzenia mające negatywny wpływ na funkcjonowanie urządzeń przedsiębiorstwa, przyznając sobie prawo do ustalenia należności za pobraną wodę odpowiednio do ilości wody, jaka mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza. W ten sposób Spółka arbitralnie uregulowała zasady ustalania ilości wody będącej podstawą rozliczenia w wypadku zaistnienia opisanych powyżej sytuacji. Jednocześnie określono tę ilość na maksymalnym możliwym poziomie – w oderwaniu od faktycznego zużycia wody i wysokości rzeczywiście poniesionej szkody będącej skutkiem niedotrzymania warunków umowy przez usługobiorcę, co zdaniem organu antymonopolowego świadczy o uciążliwości analizowanego postanowienia umownego.

Oceniając, czy zawarty w ww. postanowieniu umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków sposób rozliczania odbiorców ma uciążliwy charakter zważyć po pierwsze należy, iż ani ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, ani rozporządzenia wykonawcze do tej ustawy nie regulują sposobu rozliczeń w razie zaistnienia zdarzeń opisanych w zakwestionowanym postanowieniu umownym. W opinii organu antymonopolowego, dostawca usług powinien w takich sytuacjach każdorazowo udowodnić wysokość poniesionej szkody i dochodzić jej naprawienia przez odbiorcę na zasadach ogólnych wynikających z Kodeksu cywilnego. Wymienione w umowie zachowania odbiorcy usług, które na podstawie umowy skutkować mogą obciążeniem go kosztami usługi za dostarczenie wody, która

mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego z dniem od ostatniego odczytu wodomierza, powinny być rozpatrywane na gruncie przepisów Kodeksu cywilnego, w oparciu o zasady odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez sprawcę z własnej winy bądź odpowiedzialności za szkodę z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Zachowania te powinny być bowiem kwalifikowane jako czyny bezprawne stanowiące przesłankę do dochodzenia roszczeń z tytułu odpowiedzialności deliktowej bądź jako nienależyte wykonanie zobowiązania będące podstawą do dochodzenia przez dostawcę roszczeń z tytułu odpowiedzialności kontraktowej. Zastosowanie powinien zatem znaleźć tutaj art. 415 Kodeksu cywilnego, zgodnie z którym *Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę zobowiązany jest do jej naprawienia* bądź art. 471 K.c., który stanowi, że *Dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi*. Z brzmienia powyższych przepisów w zestawieniu z art. 6 Kodeksu cywilnego wynika, że ciężar dowodu co do wykazania przesłanek odpowiedzialności za wyrządzoną działaniem usługobiorcy szkodę, obciąża poszkodowanego. W opisanych sytuacjach RPWiK Tychy powinno wykazać zatem, że poniosło szkodę z tytułu zawinionych działań lub zaniechań odbiorcy, wykazać wysokość tej szkody oraz wykazać istnienie związku przyczynowego pomiędzy szkodą a zawinionym zachowaniem usługobiorcy. Rozpatrywane postanowienia umowne zwalniają usługodawcę z tego obowiązku, co stawia go w sytuacji uprzywilejowanej w stosunku do kontrahentów – odbiorców usług, co do których domniemanie, iż zagospodarowali wodę w ilości wskazanej w umowie jest za racjonalnego punktu widzenia wysoce nieprawdopodobne.

Tak więc w przypadku zawinionego przez odbiorcę zaboru lub uszkodzenia wodomierza Spółka może dochodzić od usługobiorców, na drodze roszczenia cywilnoprawnego, naprawienia poniesionej szkody (jeżeli wykaże, że zaistniały wszystkie przesłanki odpowiedzialności deliktowej bądź kontraktowej). Jej pokrycie może wiązać się na przykład z zapłatą za naprawę uszkodzonego wodomierza bądź za zabudowanie nowego wodomierza i jego legalizację. W ramach realizacji roszczeń odszkodowawczych dostawca może także dochodzić uiszczenia przez odbiorcę zapłaty za wodę pobraną w okresie od ostatniego odczytu wodomierza. Maksymalna ilość pobranej wody, za którą zapłaty może żądać dostawca w ramach odszkodowania, może być w istocie równa ilości wody, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego od ostatniego odczytu wodomierza. To w gestii przedsiębiorcy leży jednak udowodnienie, iż taki właśnie był faktyczny lub domniemany pobór wody. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby w treści umowy znalazł się zapis przewidujący, iż w przypadku wystąpienia sytuacji określonych w analizowanym postanowieniu umownym Spółka dochodzić będzie odszkodowania do maksymalnej wysokości należności za pobraną wodę odpowiadającej ilości, jaka mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego, jednakże taki sposób rozliczania nie może stanowić przyjętej w umowie podstawy do naliczania należności i ogólnie obowiązującej reguły.

Zgodzić się należy również z RPWiK Tychy, iż w przypadku, gdy przepisy prawa nie regulują wprost sposobu rozliczeń w sytuacjach opisanych w zakwestionowanym postanowieniu umownym, możliwe jest umowne uregulowanie przedmiotowej kwestii. Zważyć jednak należy, aby ustalona przez monopolistę w treści umowy kara umowna z tytułu przedmiotowych naruszeń nie była określona na nadmiernie wygórowanym poziomie, przez co mogłaby przyczynić się do nieuzasadnionego wzbogacenia dostawcy usług. Przy ustalaniu wysokości kary monopolista powinien brać pod uwagę praktykę rynkową oraz realną wartość możliwej do wystąpienia szkody będącej efektem naruszenia warunków umowy przez odbiorcę.

Mając powyższe na uwadze, organ antymonopolowy uznał, iż analizowany w ramach rozpatrywanego zarzutu warunek umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków ma uciążliwy charakter. Dla stwierdzenia naruszenia przez RPWiK Tychy zakazu określonego w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest w dalszej kolejności wykazanie, że warunek ten przynosi Spółce nieuzasadnione korzyści. Osiągane przez podmiot gospodarczy stosujący praktykę ograniczającą konkurencję określoną w ww. przepisie

nieuzasadnione korzyści są odpowiednikiem uciążliwych warunków umów w warunkach ekwiwalentności wzajemnych świadczeń stron umowy i oznaczają sytuację korzystniejszą od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Nieuzasadnione korzyści powinny pozostawać w normalnym związku przyczynowym z narzuconymi kontrahentowi uciążliwymi warunkami umowy.

Nieuzasadnione korzyści mogą pojawić się po stronie przedsiębiorcy narzucającego uciążliwe warunki umów już w chwili zawarcia umowy lub też w okresie późniejszym, gdy zaistnieją okoliczności przewidziane w umowie pozwalające na wykorzystanie uciążliwego zapisu. Należy podkreślić, iż sama możliwość wystąpienia skutków praktyki ograniczającej konkurencję (w tym przypadku faktycznego osiągnięcia przez RPWiK Tychy nieuzasadnionych korzyści z tytułu realizacji uciążliwych warunków umownych) nie stanowi przeszkody dla stwierdzenia naruszenia art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Dla bytu praktyki ograniczającej konkurencję określonej w tym przepisie nie jest bowiem konieczne wystąpienie negatywnego skutku w postaci eksploatacji pozycji rynkowej w warunkach ograniczonej konkurencji. Wystarczy, że zaistniało zagrożenie wystąpienia takiego skutku. Praktyką ograniczającą konkurencję jest już bowiem sama próba osiągnięcia przez przedsiębiorcę zajmującego pozycję dominującą na rynku określonego skutku⁵.

Stanowisko takie znajduje potwierdzenie w orzecznictwie antymonopolowym, zgodnie z którym dla zaistnienia praktyki ograniczającej konkurencję istotne jest, aby skutki praktyki ograniczającej konkurencję mogły wystąpić na rynku (por. np. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 23 czerwca 1999 r. sygn. akt XVII Ama 26/99). W wyroku z dnia 7 lipca 2004 r. sygn. akt XVII Ama 65/03 Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów orzekł, iż nie jest konieczne udowodnienie faktycznego stosowania przez przedsiębiorcę praktyki monopolistycznej, ani też osiągnięcia z tego tytułu nieuzasadnionych korzyści. Z treści art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wynika bowiem, że jej reżimowi podlegają nie tylko praktyki ograniczające konkurencję, które wywołały bądź aktualnie wywołują skutki na terenie Polski, ale również praktyki, które choćby tylko hipotetycznie mogą wywoływać takie skutki. Podobne stanowisko wyraził wcześniej Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 12 maja 1997 r. sygn. akt I CKN 114/97 wskazał, że istota rozpoznawanej sprawy nie sprowadza się do tego, czy przedsiębiorca, któremu postawiono zarzut naruszenia ustawy antymonopolowej odnosi korzyści z całości prowadzonej działalności gospodarczej, lecz do tego, czy w zawieranych umowach zastrzega sobie nieuzasadnione korzyści. Organ antymonopolowy ma zatem obowiązek oceniać zachowania przedsiębiorcy od strony skutków, jakie zachowania te mogą nawet hipotetycznie wywołać na rynku.

Nieuzasadnione korzyści osiągnane przez RPWiK Tychy w analizowanej sytuacji polegają na możliwości obciążenia odbiorców usług kosztami usługi, która nie została na ich rzecz wykonana, co jest bezpośrednią konsekwencją narzucenia w treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zakwestionowanych w punkcie I.2. niniejszej decyzji zasad rozliczeń. Dopuszczenie, na podstawie umowy, możliwości przyjęcia przez dostawcę założenia, że w przypadku uszkodzenia lub zaboru wodomierza z przyczyn zawinionych przez odbiorcę każdorazowo następuje nieprzerwany, całodobowy pobór wody może prowadzić do nieuzasadnionego wzbogacenia dostawcy usług z tytułu zastrzeżenia zapłaty za pobraną wodę w ilości, jaka mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza. Stanowisko powyższe znajduje potwierdzenie w wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 28 listopada 2007 r. sygn. akt VI ACa 939/07, w którym wskazano, że analogiczny do zakwestionowanego w niniejszej decyzji sposób rozliczeń pozwala na pobieranie przez przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne rażąco wygórowanego zryczałtowanego odszkodowania (kary umownej). Dzięki spornym postanowieniom umownym przedsiębiorca ma

⁵ Ibidem, s. 97.

ponadto możliwość zwolnienia się z obowiązku udowodnienia, jaki był rzeczywisty lub domniemany pobór wody w okresie od ostatniego odczytu wodomierza do czasu usunięcia nieprawidłowości. Uniknięcie kosztów i wysiłków związanych z wykazaniem wysokości poniesionej szkody również może być dla RPWiK Tychy źródłem dodatkowych korzyści, których osiągnięcie jest rezultatem zastosowania zakwestionowanego przez organ antymonopolowy uciążliwego warunku umowy.

W okolicznościach niniejszej sprawy, w odniesieniu do omawianego zarzutu nadużywania przez RPWiK Tychy pozycji dominującej na rynku właściwym zostały spełnione wszystkie przesłanki niezbędne do stwierdzenia praktyki ograniczającej konkurencję określonej w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6) ustawy antymonopolowej. Ma uciążliwy charakter i wiąże się z możliwością uzyskania przez dostawcę usług nieuzasadnionych korzyści, narzucony odbiorcom usług warunek umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków przewidujący, iż w razie dokonania przez odbiorcę bez uzgodnienia z przedsiębiorstwem zmian w instalacji wodociągowej lub kanalizacyjnej, zaboru wodomierza, zerwania plomby legalizacyjnej lub plomby przedsiębiorstwa bądź też zainstalowania na instalacji wewnętrznej urządzeń mających negatywny wpływ na funkcjonowanie urządzeń przedsiębiorstwa – przedsiębiorstwo ma prawo do ustalenia ilości pobranej wody odpowiednio do ilości, jaka mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza głównego.

Należy również wskazać, iż stanowisko w zakresie uznania, że posługiwanie się postanowieniem w powyższym brzmieniu stanowi przejaw nadużywania pozycji dominującej na rynku zostało potwierdzone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 10 lipca 2007 r. sygn. akt XVII AmA 72/06, jak również wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 28 listopada 2007 r. sygn. akt VI ACa 939/07.

Jak już podniesiono, ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów stanowiąca podstawę do wydania niniejszej decyzji, weszła w życie z dniem 21 kwietnia 2007 r. Praktyka RPWiK Tychy będąca przedmiotem rozpatrywanego zarzutu zapoczątkowana została natomiast przed tą datą tj. pod rządami ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Podobnie, jak w odniesieniu do poprzedniego zarzutu zasadne jest zatem dokonanie oceny zakwestionowanego zachowania Spółki również w świetle przepisów nieobowiązującej już ustawy.

Art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6) ustawy antymonopolowej z dnia 15 grudnia 2000 r. stanowił, że zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców polegające na narzucaniu uciążliwych warunków umów przynoszących temu przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści. Treść ww. przepisu odpowiada zatem treści art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6) aktualnie obowiązującej ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. Praktyka RPWiK Tychy polegająca na posługiwaniu się w treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zakwestionowanym postanowieniem zostałaby uznana za przejaw nadużywania pozycji dominującej na rynku polegającego na narzucaniu uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów również w oparciu o przepisy ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r.

Stosownie do art. 10 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 11 ust. 1 tej ustawy, organ antymonopolowy wydaje decyzję o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 9 tej ustawy, chyba że przedsiębiorca zaniechał stosowania zarzucanej mu praktyki. W ocenie organu antymonopolowego w przedmiotowej sprawie brak jest podstaw do stwierdzenia, że zachowanie RPWiK Tychy przestało naruszać zakaz określony w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Spółka w grudniu 2005r. zaprzestała co prawda posługiwania się wzorcami umownymi, w treści których zamieszczone było sporne postanowienie, jednakże w obrocie nadal funkcjonuje około [...] umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawartych z wykorzystaniem tych wzorców. W ocenie organu antymonopolowego okoliczność, iż Spółka nie posługuje się wzorcami umownymi zawierającymi

kwestionowany warunek w sytuacji, gdy w obrocie nadal funkcjonują umowy zawarte w oparciu o te wzorce, świadczy o tym, że praktyka ograniczająca konkurencję jest kontynuowana. Powołać w tym miejscu należy stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 16 kwietnia 2007 r. sygn. akt XVII AmA 53/06, w którym wskazano że przesłanką pozwalającą na przyjęcie, że praktyki polegające na narzucaniu uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów zostały zaprzestane byłoby dopiero doprowadzenie do stanu, w którym ze wszystkimi kontrahentami monopolisty zawarte zostałyby umowy nie zawierające spornych postanowień. Brak zmiany treści wszystkich zawartych umów, wyklucza uznanie, że przedsiębiorca zaniechał praktyk ograniczających konkurencję, o jakich mowa w ww. przepisie, pomimo że dokonano zmian w treści stosowanych w obrocie gospodarczym wzorców. Uzasadnione jest zatem w okolicznościach przedmiotowej sprawy wydanie na podstawie art. 10 ustawy antymonopolowej decyzji zawierającej nakaz zaniechania stwierdzonego naruszenia.

W związku z tym orzeczono, jak w pkt I.2. niniejszej decyzji.

II. Zgodnie z treścią art. 106 ust. 1 pkt 1) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organ antymonopolowy może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 9 ww. ustawy. Rozstrzygnięcie w przedmiocie nałożenia administracyjnej kary pieniężnej posiada więc fakultatywny charakter. Skuteczna polityka karania wymaga jednak, by w przypadku stwierdzenia stosowania przez przedsiębiorcę praktyki ograniczającej konkurencję zasadą było nakładanie kary pieniężnej⁶.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie zawiera zamkniętego katalogu przesłanek, od których uzależniana jest wysokość nakładanych na przedsiębiorców kar. Norma prawna wynikająca z art. 111 ww. ustawy stanowi jedynie, iż przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, o których mowa między innymi w art. 106 należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy, przy czym – stosownie do art. 130 ustawy antymonopolowej – przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej, o którym mowa w art. 111 tej ustawy, uwzględnia się również okoliczność naruszenia przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.). Jest rzeczą oczywistą, iż na wysokość kary musi mieć także wpływ stopień zagrożenia lub naruszenia interesu publicznoprawnego stosowanymi praktykami ograniczającymi konkurencję. Ponadto w judykaturze wskazuje się, że w przypadku kar za stosowanie praktyk ograniczających konkurencję przesłankami które należy brać pod uwagę są: potencjał ekonomiczny przedsiębiorcy, skutki praktyki dla konkurencji lub kontrahentów, dopuszczalny poziom kary wynikający z przepisów ustawy oraz cele, jakie kara ma osiągnąć⁷. Nałożona przez organ antymonopolowy kara pieniężna powinna pełnić funkcję represyjną (tj. stanowić dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej), a także prewencyjną, dyscyplinującą (tj. zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości). W zależności od stopnia naruszenia przepisów ustawy, ustala się funkcję prewencyjną lub represyjną za wiodącą.

W punkcie I sentencji niniejszej decyzji organ antymonopolowy, uznając zasadność dwóch postawionych w niniejszej sprawie zarzutów, stwierdził stosowanie przez Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Tychach SA praktyk ograniczających konkurencję, naruszających zakaz, o jakim mowa w art. 9 ust. 1 oraz art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W ocenie organu antymonopolowego charakter stwierdzonych naruszeń w pełni uzasadnia nałożenie na RPWiK Tychy kary pieniężnej.

RPWiK Tychy w 2007 roku osiągnęło przychód w wysokości 97 142 000,00 PLN. 10% tej

⁶ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 8.11.2004 r., sygn. akt XVII Ama 81/03.

⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.06.2000r., sygn. akt I CKN 793/98.

kwoty, a więc maksymalna kara, jaka może zostać nałożona na przedsiębiorcę zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wynosi 9 714 200,00 PLN

Ustalając wymiar kary pieniężnej organ antymonopolowy wziął w pierwszej kolejności pod uwagę, iż stosowane przez RPWiK Tychy praktyki ograniczające konkurencję mają charakter eksploatacyjny; polegają na wykorzystaniu posiadanej silnej pozycji rynkowej kosztem słabszych uczestników rynku, w efekcie czego zagrożony jest interes publicznoprawny. Niedozwolone działania stosowane przez przedsiębiorcę wymierzone są we wszystkich kontrahentów, z którymi Spółka zawarła umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków na podstawie wzorców umów zawierających zakwestionowane w niniejszym postępowaniu warunki. Nie bez znaczenia pozostaje również okoliczność, iż dużą część odbiorców Spółki stanowią konsumenci, którzy należą do najsłabszych uczestników obrotu gospodarczego, mających najmniejsze możliwości obrony swych praw naruszanych działaniem dominanta. Wpływ na wysokość kary pieniężnej ma również długotrwałość stwierdzonych naruszeń tj. kilkuletni okres stosowania stwierdzonych naruszeń. Nakładając karę pieniężną organ antymonopolowy uwzględnił także, iż stwierdzone naruszenia nie zostały zaprzestane.

Określając wysokość nałożonej kary organ antymonopolowy wziął także pod uwagę, że RPWiK Tychy jako profesjonalista o długoletnim doświadczeniu rynkowym formułując treść umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków powinien wykazać się odpowiednią starannością i dbałością tak, aby nie zostały naruszone powszechnie obowiązujące przepisy prawa i interesy jego odbiorców. Zgodnie z art. 83 Konstytucji RP każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej. Obowiązek znajomości i poszanowania prawa ciąży tym bardziej na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego, takich jak RPWiK Tychy tym bardziej, że Spółka działa w warunkach monopolu naturalnego i dysponuje potencjałem niezbędnym do dyktowania warunków umów swoim kontrahentom. Dlatego w ocenie organu antymonopolowego zachowania RPWiK Tychy podlegające ocenie w niniejszej decyzji jest efektem niedołożenia staranności, jakiej należałoby oczekiwać od profesjonalnego i doświadczonego uczestnika obrotu rynkowego świadczącego usługi o charakterze użyteczności publicznej.

Przy nakładzie kary pieniężnej uwzględniono także jako okoliczność obciążającą fakt, iż RPWiK Tychy dopuściło się wcześniej naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W prawomocnej Decyzji Nr RKT-62/2002 z dnia 31.12.2002r. organ antymonopolowy uznał za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o jakim mowa w art. z art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 i 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów praktykę ww. przedsiębiorcy polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku w drodze przyjęcia do rozliczeń za odprowadzanie ścieków, że ilość ścieków odprowadzanych przez przedsiębiorstwo energetyczne jest równa ilości pobranej wody. Na mocy przedmiotowej Decyzji nałożona została również na Spółkę kara pieniężna w wysokości 105 657 PLN. Ponadto prawomocną Decyzją Nr RKT-19/2001 z dnia 31.05.2001r. organ antymonopolowy działając na podstawie art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów nałożył na RPWiK Tychy (działające wówczas w formie przedsiębiorstwa państwowego) karę pieniężną w wysokości 18 693,84 PLN z tytułu niewykonania Decyzji Nr RKT-32/2000 z dnia 07.11.2000r. nakazującej ww. przedsiębiorcy zaniechania nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym.

Określając wymiar kary wzięto także pod uwagę geograficzny zasięg działalności RPWiK Tychy, które prowadzi działalność w zakresie dostawy wody i odbioru ścieków na terenie 10 gmin. Uwzględniono zatem, że stosowane przez Spółkę praktyki ograniczające konkurencję ujawniają się w wymiarze lokalnym i mają ograniczony terytorialnie zasięg oddziaływania. Wzięto także pod uwagę, że stwierdzone naruszenia nie spowodowały na rynku nieodwracalnych bądź trudnych do usunięcia skutków dla konkurencji. Na wysokość kary wpływa również to, iż zakwestionowane zachowania RPWiK Tychy nie wiązały się z wyrządzeniem przez Spółkę wymiernych, finansowych szkód jej kontrahentom i nie osiągnęła ona z tytułu ww. praktyk ograniczających konkurencję korzyści finansowych. Miarkując karę wzięto także pod uwagę, iż do organu

antymonopolowego nie wpłynęły żadne skargi odbiorców świadczonych przez przedsiębiorcę usług w związku z realizacją zakwestionowanych w niniejszej decyzji warunków umów. Czynnikiem łagodząco wpływającym na wysokość kary jest także okoliczność, iż RPWiK Tychy nie utrudniało prowadzenia postępowania organowi antymonopolowemu dostarczając dokumentów i wyjaśnień istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Nakładając karę pieniężną organ antymonopolowy miał również na względzie fakt, iż z treści aktualnie stosowanych przez Spółkę wzorców umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków wyeliminowane zostały postanowienia wskazane w pkt I.2. niniejszej decyzji. Uwzględniono jednak równocześnie, że poczynione w treści wzorców zmiany nie doprowadziły do całkowitego zaprzestania stosowania stwierdzonych w ww. punktach decyzji praktyk ograniczających konkurencję w sytuacji, gdy znaczna część odbiorców nadal związana jest umowami zawierającymi zakwestionowane przez organ antymonopolowy postanowienia.

Ponadto przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej wzięto pod uwagę wysokość przychodu, jaką RPWiK Tychy osiągnęło z tytułu sprzedaży usług mających bezpośredni związek ze stwierdzonymi naruszeniami tj. tytułu usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków.

W związku z powyższym ustalono wysokość kary na kwotę 100 000 PLN (słownie złotych: sto tysięcy). W ocenie organu antymonopolowego wymierzona kara w wysokości stanowiącej około 0,1% przychodu osiągniętego przez RPWiK Tychy w 2007 r. i około 1% maksymalnego wymiaru kary przewidzianego w art. 106 ust. 1 pkt 1) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ww. ustawy i współmierna do możliwości finansowych Spółki. Organ antymonopolowy kierując się potrzebą zdecydowanego przeciwdziałania stosowaniu praktyk ograniczających konkurencję uznał, że orzeczona kara powinna stanowić dla Spółki dolegliwość, a nadto spełniać funkcję prewencyjną i dyscyplinującą tak, aby zapobiec w przyszłości podobnym naruszeniom. Niniejsza kara powinna zatem podkreślać naganność zakwestionowanych w niniejszym postępowaniu zachowań przedsiębiorcy, stanowić reperkusję za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz przestrożę dla przedsiębiorcy na przyszłość, zwłaszcza biorąc pod uwagę, iż stwierdzone w przedmiotowej Decyzji naruszenia nie zostały zaprzestane, a także uwzględniając ich długotrwałość i eksploatacyjny charakter. Poza wymiarem indywidualnym nałożonej kary należy jednak podkreślić również jej wymiar ogólny, funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.

Wobec powyższego orzeczono jak w pkt II sentencji decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji. Karę należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

III. Stosownie do art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w wyniku postępowania organ antymonopolowy stwierdził naruszenie przepisów ww. ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 80 ustawy antymonopolowej, organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

W punkcie I niniejszej decyzji organ antymonopolowy w wyniku przeprowadzonego przeciwko Rejonowemu Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji w Tychach SA postępowania antymonopolowego stwierdził naruszenie przez ww. przedsiębiorcę art. 9 ust. 1 i art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uznając zasadność dwóch postawionych mu zarzutów. Spełniona została zatem przesłanka wynikająca z art. 77 ust. 1 ustawy antymonopolowej pozwalająca na obciążenie RPWiK Tychy kosztami przeprowadzonego postępowania, którymi są dla organu antymonopolowego wydatki w kwocie 72 PLN związane z prowadzoną w toku tego postępowania korespondencją.

W związku z tym postanowiono obciążyć RPWiK Tychy kosztami postępowania antymonopolowego w wysokości 72 PLN (słownie złotych: siedemdziesiąt dwa).

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie III sentencji decyzji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 511010100078782231000000 w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.) – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach. W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w pkt III niniejszej decyzji, stosownie do treści art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania cywilnego, należy wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach

Maciej Fragsztajn